

УДК 339.138

ПРОБЛЕМИ КНИГОВИДАВНИЦТВА ШРИФТОМ БРАЙЛЯ НА УКРАЇНІ

Канінець А.А., бакалавр, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Вовк О.В., к.т.н., доцент, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Анотація. Робота присвячена дослідженню видавництва книг шрифтом Брайля на Україні. Опрацьовано низку питань: зацікавленість держави; залучення підтримки іноземних інвесторів, некомерційних організацій, благодійних фондів; проведення маркетингового дослідження та успішної рекламної кампанії видань для слабкозорих. В результаті роботи запропоновані шляхи розв'язання визначених проблем.

Ключові слова: ШРИФТ БРАЙЛЯ, ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ СЛАБКЗОРИХ, ТЕХНОЛОГІЯ ДРУКУ, РЕКЛАМНА КАМПАНІЯ, ІНКЛЮЗИВНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ.

Для людей з глибокими порушеннями зору надзвичайно важливо почувати себе повноправними учасниками соціуму, не бути ізольованими від нього. Тому можливість отримати інформацію та оперувати нею, дозволяє таким людям більш ефективно інтегруватися в соціум, почувати себе на одному рівні з усіма його учасниками. Оскільки основними засобами отримання інформації є матеріальні носії текстової інформації, такі як книги, газети, журнали тощо – робота розглядатиме питання інклюзивної поліграфії для слабкозорих.

За статистичними даними на Україні понад 70 тисяч громадян страждають слабкозорістю. Такі люди обмежені у шляхах прийняття текстової інформації, що заважає їм відчувати себе повноцінною одиницею соціуму. Проблема полягає у нечисельності спеціалізованої поліграфії для людей з вадами зору, її непопулярності та недоступності у звичайному соціальному житті, що робить розгляд та вирішення даної проблеми надзвичайно актуальним. Окрім цього, поліграфія що розрахована на дорослих людей з вадами зору, ще менш нечисельна ніж така ж поліграфія для дітей.

Метою роботи є популяризації випуску друкарської продукції шрифтом Брайля.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

- дослідження процесу підготовки макету видань шрифтом Брайля до випуску;
- дослідження особливостей друку видань для слабкозорих;
- дослідження сучасного стану процесів реалізації поліграфічної продукції для слабкозорих.
- залучення суспільства до вирішення проблеми.

Інклюзивна література для слабкозорих людей дорослого віку переважно складає видання надруковані шрифтом Брайля [1, 2] – рельєфно-крапковим тактильним шрифтом, призначеним для письма та читання незрячими та людьми зі слабкозорістю (рис. 1). Таких видань в Україні дуже мало, що насамперед пов'язано з її ціною (ціна книг для дорослих стартує від 2 тис. грн.), складністю виготовлення та (незважаючи на попит) непопулярністю.

Рисунок 1 – Українська абетка шрифтом Брайля

Переважна більшість інклюзивних видань надрукована за рахунок фізичних осіб у якості індивідуальних замовлень, та за рахунок благодійних фондів, що фінансують друк таких видань.

Наразі у країні працюють кілька організацій, що видають інклюзивну літературу шрифтом Брайля:

- Видавництво «Освіта»;
- Українське товариство сліпих;
- Видавництво Львівської Політехніки;
- Львівська бібліотека сліпих;
- Харківська громадська організація «Право вибору»;
- Студія шрифтом Брайля для незрячих «Braille Studio»;
- Друкарня «Мадрид» у місті Харків.

Технічне забезпечення цих організацій невелике, тому потребує в першу чергу державної, та громадської підтримки.

В друкарні «Мадрид» у місті Харків наразі працює брайлівський принтер Everest-DV5 (рис. 2) – один із доступних брайлівських принтерів на Україні.

Еверест-D V5 [3] – принтер для друку шрифтом Брайля на обох сторонах аркуша паперу зі швидкістю 110 символів на секунду (400 сторінок формату А4 на годину). Користувач може визначити свій власний розмір паперу, також може підключитися до

комп'ютера через порт USB і встановлений за допомогою драйверів для Windows, Mac і Linux. Принтер працює з програмним забезпеченням Duxbury [4], що є вбудованим в саму поліграфічну машину.

Рисунок 2 – Брайлівський принтер Everest – DV5

Основними шляхами підвищення об'ємів друку інклюзивної літератури [5, 6] є вирішення питання на державному рівні. Для активного залучення держави у процес вирішення питання українці мають висловлювати свою активну громадську позицію, стосовно цього питання. Поширювати питання у соціальних мережах, як особисто, так і за підтримки колег по всьому світі.

Другим шляхом вирішення питання є залучення іноземних інвестицій, що значно підвищить можливість вирішити питання. Шляхом залучення таких інвестицій можуть бути активні виступи громадян у соціальних мережах, взаємодія із спілками з вирішення питань інклюзивної літератури по всьому світові, некомерційних організацій, наприклад з Фінляндією, США, та іншими країнами.

Питання проведення ефективної рекламної кампанії, що буде направлена на сегмент зрячих людей – друзів та родичів слабкозорих громадян. Така реклама допоможе популяризувати готову продукцію серед населення, таким чином збільшивши її продажі. У якості рекламних засобів можуть бути використані рекламні банери, що нестимуть інформацію про те, де можна придбати книжки для сліпих, рекламні оголошення на інформаційних стендах магазинів, що свідчитимуть про те, що в магазині можна придбати поліграфію для сліпих, статті у популярних засобах масової інформації [7]. Також одним із варіантів рекламних засобів можуть слугувати рекламні плакати на книгарнях, з інформацією, про те, що в тій чи іншій книгарні можна придбати книги для слабо зрячих. Такі рекламні засоби можуть бути надані у вигляді соціальної реклами від держави, спеціалізованих організацій та некомерційних

організацій. Усі перелічені рекламні засоби можуть бути представлені як у вигляді повноцінних плакатів для зрячих – родичів, чи друзів слабо зрячої людини, так і у вигляді коротких повідомлень на фасадах будівель виконаних шрифтом Брайля.

Не менш важливим шляхом до вирішення проблеми популяризації інклюзивної літератури для сліпих є інтеграція засобів донесення інформації для сліпих у сьогоденному соціумі. Прикладом може слугувати використання шрифту Брайля у газетах (на окремому матеріалі), рекламних каталогах та брошурах, у якості викладки основних тезисів. Тобто, це мають бути кілька коротких повідомлень, надрукованих Шрифтом Брайля, як за допомогою точок, так і за допомогою тиснення, що міститимуть основні тези сьогоденішніх новин, наприклад, у випадку з газетою.

В результаті аналізу питання інклюзивної літератури для слабкозорих в Україні, було виявлено декілька вагомих проблем що стосуються як друкарського процесу, так і популяризації серед суспільства такої літератури. В першу чергу це брак коштів для друку, низька зацікавленість держави в питанні розробки та друку літератури для слабкозорих. В результаті дослідження були запропоновані найбільш ймовірні засоби для привертання уваги держави та суспільства до сучасних проблем, що виникають в процесі створення книг шрифтом Брайля.

Література.

1. Ultradruk. (б. д.). Друк тактильної продукції шрифтом Брайля як ознака піклування про клієнтів. <https://ultradruk.com/blog/pechat-taktilnoj-produkcii-shriftom-brajlja-kak-priznak-zaboty-o-klientah.html>.
2. National Braille Press. (2014). NBP – Promoting Braille Literacy, Braille Books, Braille Publications, Princeton Braillists Tactile Maps.
3. Trosti. (б. д.). Брайлівський принтер Everest – DV5. <http://www.trosti.com.ua/index-everest-d-v5.html>.
4. Tiflocenter. (б. д.). Програмне забезпечення для конвертації тексту у Брайль. Duxbury Braille Translator. <http://tiflocenter.com.ua/ua/dbt.html>.
5. Онищенко, О.М. (2017). Реалії та перспективи технології друку та інтерпретація тексту шрифтом брайля у видавничій справі. Інтегровані комунікації, (4), 33-38.
6. Rcbu. (б. д.). Книги шрифтом Брайля. <https://rcbu.org.ua/product-category/inklyuzivnoe-obrazovanie/knigi/>.
7. Lutsk.rayon. (2017). Слова на дотик: як друкують книги шрифтом Брайля у Луцьку. <https://lutsk.rayon.in.ua/news/25200-slova-na-dotik-ia-k-drukuiut-knigi-shriftom-brailia-u-lutsku>.